

Az SZJA csökkentés védelmében

A 15%-os SZJA kulccsal kapcsolatban a legtöbb vélemény elutasító. Ez egyes esetekben teljesen érthető, mint a Feltétel Nélküli Alapjövedelem ötletének bevetése óta lényegében neomarxistává avanzsáló Párbeszéd Magyarországért esetében. A PM alternatív javaslata – a párt jellegéből adódóan – a segélyek mértékének emelésében ki is merül, a javaslatot közgazdászként ezért nem is elemezném ennél mélyebben.

Pogátsa Zoltán „Az SZJA csökkentés mítosza és a valóság” című elemzését viszont értékesnek tartom, bár több ponton nem értek egyet vele. Egyrészt az elemző szerint az SZJA csökkentéssel a magasabb jövedelműeknél hagyott pénzből nem lesz befektetés, azt a gazdagok inkább megtakarítják. Ezzel a megállapítással Pogátsa azt sugallja, hogy a megtakarítások és a befektetések között nincs vagy csak gyenge kapcsolat áll fent, amivel nem tudok egyetérteni. A megtakarítók ugyanis legtöbbször még biztonsági megtakarítás esetén is pozitív hozamvárakozással rendelkeznek. Ehhez pedig valahol mindenképp szükség van befektetésre ahhoz, hogy hozamot lehessen realizálni.

Szakszerűbben fogalmazva: Hosszú távon a nemzetgazdaság szintjén igaz lesz, hogy az aggregált megtakarítás megegyezik az aggregált beruházással. Erről szól az $S=I$ egyensúlyi egyenlőség. Ez igaz a Keynes és a neoklasszikusok esetében is. Különbség van, ugyanis a neoklasszikus modellben ez csak teljes foglalkoztatottság mellett igaz, míg a keynesi modellben több lehetséges kibocsátás és jövedelemszint esetében igaz. Az $S=I$ csak akkor nem teljesül, ha elfogadjuk, hogy a gazdaság nincs egyensúlyban és a megtakarítások szintje hosszú távon, trendszerűen eltér a beruházásoktól. Ez pedig két dolgot implikálhat: vagy a megfigyelő téved, vagy hibás a modell.

Az SZJA csökkentése valóban növelni fogja a megtakarítást, de ebből végül beruházás lesz, legfeljebb nem ott, ahol egyesek szeretnék. A megtakarítások államkötvényekbe, vállalati kötvényekbe, részvényekbe, befektetési alapokba vándorolnak a „magánbefektetések” mellett, de ezek mögött ugyanúgy befektetés áll (bár az államkötvények esetében csak remélhető, hogy nem folyó fogyasztásra költik a felvett hitelt).

A másik problémám módszertani jellegű. A Pogátsa által hivatkozott Hugerford és Spagnoli is lineáris trendeket alkalmaz, ami a valódi jelenséget csak nagyon korlátozottan írhatja le. Ennek belátására az SZJA kulcsok és a munkaerő termelékenység közötti kapcsolatot leíró ábra linearitását veszem górcső alá. Ebben az esetben, ha egyszerre igaz a linearitás és az, hogy az alacsonyabb felső SZJA kulcsok a munkaerő termelékenységének alacsonyabb növekményéhez vezetnek, akkor az SZJA felső kulcsának minden határon túli növelése lenne a helyes döntés, ez

pedig minden további magyarázat nélkül belátható, hogy nem igaz. A közgazdasági jelenségekre, kiváltképp az adózás témára ritkán igaz a linearitás, ami jelentősen csökkenti az ábrák értékét.

Abban viszont egyet tudok érteni, hogy az SZJA csökkentése a jelenlegi helyzetben nem feltétlenül a legjobb döntés. Bár növeli a munkavállalók rendelkezésre álló jövedelmét, aminek pozitív hatása lesz mind a fogyasztásra, mind a megtakarításra, lenne ennél hasznosabb adócsökkentő intézkedés is. A személyi jövedelemadó kulcsa ugyanis már most sem számít magasnak, közben viszont a fogyasztást terhelő ÁFA általános kulcsa az Unióban kiszabható legmagasabb, 27%. A sertéshús (tőkehússra vonatkozó) ÁFA tartalmának egyidejű csökkentése már jó irányba mutat, de elégtelen. Nehezen érthető ugyanis, hogy miért éppen a sertéshúst emelte ki a kormány. Magyarázatot jelentene a hazai húsipar támogatása, bár ezt az érvet gyengíti, hogy a hazai baromfitenyésztés meghaladja a sertéstenyésztést (vágóállat tenyésztést vizsgálva tonnában). Mindenképp szükség van arra, hogy az alapvető élelmiszerek ÁFA tartalma csökkenjen, ugyanis krónikus válsága a magyar háztartásoknak, hogy kényszerűségből túl nagy részét költik el a rendelkezésre álló jövedelmüknek olyan improduktív, csak a túlélést biztosító kiadásokra, mint az élelmiszer, lakhatás és rezsi.

Az alapvető élelmiszerek ÁFA-jának csökkentése egyszerre enyhítené a jövedelmeket terhelő és a fogyasztást terhelő adók közötti jelentős aránykülönbségeket, növelné a produktívan elkölthető jövedelem arányát minden társadalmi csoportban és az alacsony jövedelműek helyzetének javításán keresztül még szociális célokat is megvalósítana.

Ezzel szemben az SZJA csökkentése nem javít az adórendszerünk minőségén és nem valósít meg szociális célokat sem. Elsődleges hozzáadott értéke a középosztály fogyasztásának és a gazdagabbak megtakarításának növelésében keresendő, így mindenképp hasznos intézkedésnek tekintem, csak épp lett volna előnyösebb módja is az adócsökkentésnek.